

In memoriam

Erna Tampere 20. november 1919 – 3. september 2016

3. septembril lahkus folkloristide kauaaegne kolleeg Erna Tampere, kes töötas kirjandusmuuseumis aastail 1958–1993, neist neli esimest aastat arhiivraamatukogus laborandi ja vanemlaborandina, edaspidi Eesti Rahvaluule Arhiivis (toonases Riikliku Kirjandusmuuseumi rahvaluule osakonnas) algul vanemtehniku, siis teaduri ja heliarhiivi sektori juhatajana.

Erna Johanna Leesment sündis 20. novembril 1919. aastal Saarde kihelkonnas Kiusumetsa külas, tema lapsepõlv möödus aga pärast Vabadussõda Läti territooriumile jäänud asundustalus Salatsi jõe ääres. 1939. aastal lõpetas ta Valmiera Riikliku Gümnaasiumi, kus tema lemmikaineteks olid inglise, prantsuse jt keeled. Hea keelteoskus oli abiks aastail 1940–1941 Staicele telefonikeskjaamas töötades. Seejärel tõi elu ta Tartusse.

Arvatavasti tunnevad kõik rahvaluulekogusid kasutanud folkloristid Erna Tampere selget käekirja ning teavad teda kui suurkogujat. Aastail 1943–1974 käis ta enamasti välitöödel koos folkloristist ja muusikateadlasest abikaasa Herbert Tamperega, ning ühiselt kogutu arhiivi jaoks puhtakirjutamine ja vormistamine jäi Erna ülesandeks. Pärast Herbert Tampere surma jätkusid iga-aastased ekspeditsioonid koos kolleegidega rahvaluulearhiivist. Nii on ERAs Erna Tampere kirjapanekuid üle 10 000 lehekülje, lisaks palju tunde tema osalusel tehtud helisalvestusi.

Erna Tampere on üks Eesti muusikapilti tugevalt mõjutanud rahvamuusika helisalvestuste antoloogia koostajaid (“Eesti rahvalaule ja pillilugusid” 1970, CD- ja e-versioon 2003, 2016; II osa 1974). Abikaasa Herbert Tampere kõrval osales ta regilauluväljaande “Vana kannel” Mustjala kihelkonna köite koostamisel (“Vana kannel. Mustjala regilaulud” 1985). Ta oli paljudele kolleegidele abiks oma läti keele oskusega, tema tõlkeid on avaldatud eesti mõistatuste teiste rahvaste paralleelide väljaandes (“Eesti mõistatused III:2. Paralleelide register” 2013) ja mitmes muus väljaandes.

Suurima aja Erna Tampere tööelust hõivas kindlasti arhiivikorralduslik tegevus, eriti hinnatud oli ta heliarhiivi hoidja, korrastaja ja folklooritekstide litereerijana. Tänapäeval kasutatakse lauluväljaannete ja andmebaaside koostamisel masinakirjamappe, mis sisaldavad tuhandeid Erna poolt salvestustelt maha kirjutatud laulusõnu.

Mäletame Erna Tamperet tõsise, täpse, korrektse kolleegina, kuid ka inimesena, kes ühistel välitöödel äratas kolleegid hommikul kohvi ja aurava pudruga, olles ise juba ammu teinud karastava supluse.

Palju õnne!

70

7. mai

Rutt Hinrikus – kirjandusteadlane, Eesti Kirjandusmuuseumi teadur

2. oktoober

Paul Hagu – folklorist, Tartu Ülikooli emeriitdotsent

27. detsember

Juri Berezkin – arheoloog ja mütoloogiate uurija, Eesti Teaduste Akadeemia välisliige, *Mäetaguste* toimetuskolleegiumi liige

65

10. august

Mikk Sarv – rahvaluule eestkõneleja

60

14. veebruar

Monika Krojej – sloveenia etnoloog ja mütoloogia uurija

7. juuni

Urmas Sutrop – keeleteadlane, Eesti Kirjandusmuuseumi direktor, ajakirja *Mäetagused* toimetuskolleegiumi liige

9. juuni

Aado Lintrop – folklorist, Eesti Rahvaluule Arhiivi vanemteadur

18. detsember

Diane Goldstein – folklorist, Indiana Ülikooli (Bloomington) professor, ajakirja *Folklore: Electronic Journal of Folklore* toimetuskolleegiumi liige

55

03. jaanuar

Tatiana Minniyakhmetova – etnoloog, ajakirja *Mäetagused* toimetuskolleegiumi liige

25. juuni

Virve Sarapik – kunstiteadlane

26. november

Kadri Tamm – Eesti Kirjandusmuuseumi arhivaar

28. november

Kristi Metste – kirjandusteadlane, Eesti Kirjandusmuuseumi Eesti kultuuri-
loolise arhiivi teadur

50

5. september

Ell Vahtramäe – folklorist, Eesti Põllumajandusmuuseumi teadussekretär

45

15. jaanuar

Risto Järv – folklorist, Eesti Rahvaluule Arhiivi juhataja

23. aprill

Piret Voolaid – folklorist, Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakonna
vanemteadur, ajakirja *Mäetagused* toimetuskolleegiumi liige

40

26. august

Raivo Kalle – etnobotaanik, Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakonna
assistent

29. detsember

Nikolay Kuznetsov – keeleteadlane, Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika
osakonna teadur

35

5. märts

Katre Kikas – folklorist, Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakonna
teadur

Doktoritöö kiirgab head energiat

10. juunil 2016. aastal kaitses Kristel Kivari Tartu Ülikoolis doktoriväitekirja “Dowsing as a link between natural and supernatural: Folkloristic reflections on water veins, Earth radiation and dowsing practice” (Nõiavits loomuliku ja üleloomuliku vahel: veesooned ja maakiirgus folkloristika uurimisainena).

Artiklite kompendiumi hästitoimivas formaadis käsitus sisaldab viit uurimust aastatest 2012–2016. Töö algusosa 76 leheküljel on asjakohane sissejuhatus, mis avab dissertatsiooni struktuuri ja eesmärgid, annab ülevaate nõiavitsaga otsimise praktikast ning osutab seni tehtud uurimustele. Struktuur on hea, alaosade paigutus loogiline ja moodustab sidusa terviku. Viit artiklit sissejuhatav sisuosa seob asjatundlikult järgnevad uurimusartiklid terviklikuks väitekirjaks.

Ülevaatlikult on näidatud nõiavitsa rakendamist kaevanduste rajamisel ning veesoonte avastamiseks. Väga põhjendatuks tuleb pidada ka küsimust, mil määral paigutub teema usundilise traditsiooni konteksti. Sellega seoses omandavad erilise koha rahvajutud (sealhulgas muistendid), mis on teeninud vastava pärimuse edasikandmise otstarvet. On tervitatav, et dissertant on märganud muistendite rolli teadmiste edasikandumises. Siin kätkeb ühtlasi võimalus uurimist jätkata, sest lugusid, mis räägivad allikakoha tuvastamisest, telefonikaabli asukoha täpsustamisest, elupaiga energijaointe pendeldamisest jne, tuleb kogu aeg juurde, pealegi väärivad niisugused lood uurimist ka lugudena, ükskõik kas nad kuuluvad teaduslikku või rahvausundilisse diskursusse.

Teemavalik on väga aktuaalne, Kivari käsitleb nüüdisajal ilmnevaid praktikaid, mis leiavad kõlapinda inimeste tegevuses, ning pälvivad meedia tähelepanu. Energiate tuvastamine ja nõiavitsaga või pendliga ülesotsimine leiab pealegi rakendust ka äri-likes ettevõtmistes – turismis, koolitusturul (heade ja halbade energiatega määramine, otsingud enese heaolu parandamiseks jmt). Veesoonte ja maakiirguste jälgimine osutub (nagu paljud muudki valdkonnad tänapäeval) hübriidseks nähtuseks, mis koondab enda ümber mitme eluala mitme tasandi teadmust ja sooritusi. Seda, kuidas tekivad ühekorraga folkloorse, rahvaliku ainese ja taotluslikult teaduspõhise lähenemise omapärased kompleksid, on töös ka asjatundlikult märgatud ja esile toodud. Siia sekkuvad ambitsioonikate isiksuste enesetaju ning isiklikud pärimus- ja ainetõlgendused, mida inimesed oma autoriteedi või sarmi abil kas turustada püüavad või siis muul viisil propageerivad. Nende tegevus leiab alati vastukaja ja järgijaid, muidugi ka sõnakaid opponente ja skeptikuid. Niisugused kõnelused, sooritused ja lood väärivad igas mõttes folkloristlikku tähelepanu. On mõistetav dissertandi rõhutus, et tema vaateväljal on eelkõige teema verbaalsed väljundid – arvatavasti austusest folkloristliku uurimustraditsiooni suhtes. Ometi on töös selgelt näha asjatundlik lähenemine uurimisobjektile kui spetsiifilisele praktikale. Tegevuse ja tekstide kooskäsitluses pole niisuguste teemade puhul vähimatki põhjust uurijal ennast tagasi hoida – nagu Ergo-Hart Västriku väitluse käigus esitatud repliigis soovitati.

Kivari on tähele pannud ja uurimisküsimusena vaatluse alla võtnud pärimusaine suhtes seesolijate ja väljastpoolt vaatlejate perspektiivi. Kahte suhestumisviisi määratleb Kivari, toetudes religiooniuuriija James Kapalo 2011. aastal ilmunud raamatule “Text, Context and Performance. Gagauz Folk Religion in Discourse and Practice” (Leiden

Foto Kristel Kivari erakogust.

ja Boston). Muidugi on eemilise ja eetilise vaateviisi eritlemisel nüüdsiks juba pikk ajalugu. Pärast ülesnoppimist käitumissühholoogia ja keele seoste uurija Kenneth Pike'i teorialoomest (Siobhan Chapman & Christopher Routledge toimetatud "Key Thinkers in Linguistics and the Philosophy of Language", Edinburgh 2005, lk 206–207) on universaalseid seoseid (*emic*) ja kultuurisisesid seoseid uuriva (*etic*) perspektiivi vahetegemine leidnud kultuuriuuringutes kord rohkem, kord vähem vastukaja ja edasiarendamist. Folkloristikas juurdusid mainitud uurimismudelite tüübid 1970. ja 1980. aastatel eelkõige Lauri Honko ja Dan Ben Amose, kuid ka teiste tööde kaudu.

Nimetatud aspekti esiletoomine tähendab muuhulgas uurija (enese)positsioneerimist. Küsimused Kivari kui uurija isiklikust seotusest teemast akadeemiliselt huvitatud ringkondade ja otsimisviisi harrastajatega leiavad töö lugemisel muidugi vastuse. Väitluse käigus selgus, et mõlemad oponendid olid valmistanud ette sellekohased küsimused, millele Kivari ka ausalt, kuid akadeemiliselt vastas. Uurija ja uuritava ainestiku põimumiste ja põkkumiste probleemid panevad kaasa noogutama nii mõnegi tänapäevaste protsesside uurija.

Olen arvamusel, et uurija kaasaelamine uuritavale ainele elavdab, suisa hingestab valminud kirjatööd. Uurimuse kasutajad igal juhul võivad sellest, et dissertant on suutnud teaduskeeles väljendada uurimisobjektis kätkevat tunnetuslikkust, kehaliselt kogetavaid seiku. Kivari lähenemisviis on väga sümpaatne, empaatiline oma informantide ning mõistev, kuid objektiivne uuritava ainese suhtes. Paiguti siiski näib varitsevat oht sattuda kirjeldatavate suundumuste eestkõnelejaks – selles plaanis läheneb piirile kolmas artikkel "Esoteeriline pärimus Kirnas ja maagial põhinevad mõistmisviisid" (ilmunud ajakirjas *Mäetagused* nr 54 2013. aastal, lk 185–212).

Tõösse on sisse kirjutatud folkloristlikult (muidugi ka eluliselt) oluline tähelepanek, mis puudutab rahvajutuainese arenguid ja muutumisi – Kivari avab, kuidas tingituna

“vajadusest tõlgendada ning ümber tõlgendada oma keskkonda” (2. artiklis “Veesooned, energiasambad ja tervis: argiusundi väljendused töövõtetest tervishoiuni”, avaldatud kogumikus “Mitut usku Eesti” III, Tartu 2013, lk 134) tekib eriliste energiatega seotud kohtade ümber uus kohapärimus. Rääkides veesoontest, tuues näiteid nende mõjust inimesele, arutledes maakiirguse võimaliku toime üle ning jutustades nõiavitsa ja pendli kasutamisest nii spetsialistide poolt kui ka igamehepraktikas, “luuakse konkreetset tähenduslikku ümbruskonda, teadmist sellest, millega võib neis paigus viibides kokku puutuda” (*ibid.*: 129). Kohajutuloomu universaaliks on inimeste soov jutustada lugudesse paigad ning neis aset leidnud erilised sündmused või koha iseärasused. Veesoonte ja energiatega leidmine ning kogemine pakuvad selleks üha uut ainet. Kontseptuaalset jätkusuutlikkust usundiuurimisse annab dissertandi käsitlus vaadeldavate protsesside paigutumisest just argiusundisse, mitte ühtse religioosse ideoloogia valda.

Üks oponendi rolli kiusatustest on jälgida mitte niivõrd seda, mis on vaadeldavas töös olemas, vaid seda, mida seal ei ole. Ehk väärinuks suuremat süvenemist Eesti Rahvaluule Arhiivis leiduvad palad? Samamoodi saame töö läbi hästi kurssi oluliste kirjatöödega Euroopa traditsioonist, näiteks 17. sajandi kontekstis. Ent nõiavitsaga otsimise vanem traditsioon, akadeemilise ja modernse harrastuse kontekstiga küll seostuv, ent oma eripäraga pärimusvaldkond tuleb tegelikult veel võrdlemisi vähe vaatluse alla ning seetõttu jääb nähtamatuks. Mõned viidatavad eesti materjali käsitlused minevikust väärinuks vähemalt mõnelauselist referaati (Kivari üksnes nimetab neid) – nii Ants Viirese artikkel “Kaevutargad” 1986. aasta *Keeles ja Kirjanduses* (lk 294–297), Gustav Ränga kirjutis Eesti küla veevarustusest ja kaevutüüpidest “Eesti Rahva Muuseumi aastaraamatus” XIII 1937 (lk 119–123) kui ka vastav alaosa Matthias Johann Eiseni raamatus “Eesti vana usk. Eesti Mütoloogia” 1926, lk 302 (viidatud dissertatsiooni sissejuhatuses lk 31). Kuigi erialakirjandusega on töötatud põhjalikult ja küllap piisavalt, andnuks bibliograafiate (mitte ainult rahvaluulebibliograafia) usinam lappamine sisukat lisa just kohaliku traditsiooni osas.

Rahvaluuleväitekirjade sarja 24. numbril ilmunud dissertatsioon on folkloristlikku analüüsi rikastav sisukas uurimus. Eri aspekte arvestava lähenemisega uuritavale materjalile, sobivate analüütiliste tööriistade kasutamise ning uurija ja uuritava unikaalse, et mitte ütelda kirgliku sümbioosi koostoimes on “Nõiavits loomuliku ja üleloomuliku vahel: veesooned ja maakiirgus folkloristika uurimisainena” toonud kultuurikirjeldusse olulist ja vajalikku uut teadmist.

Mare Kalda

Kolmkümmend kolm ettekannet tänapäevamuistenditest

28. juunist 2. juulini kestis Tallinnas Rahvusvahelise Tänapäevamuistendite Uurimise Seltsi konverents.

Amsterdam 2010, Harrisburg 2011, Göttingen 2012, Lexington 2013, Praha 2014, San Antonio 2015 ja Tallinn 2016 – need linnad on võrستانud viimastel aastatel tänapäevamuistendite või modernsete legendide uurijaid, kes visade hingedena jätkavad iga-aastaste kokkusaamiste traditsiooni. Rahvusvahelise Tänapäevamuistendite Uurimise Seltsi (ISCLR) 34. konverentsi korraldamise au langes seekord Eesti Kirjandusmuuseumis kõnealuste teemadega tegelevate teadlaste õlule. Eda Kalmre ja Mare Kalda koos toimeka konverentsitiimiga olid valinud moodsate muistendite üle arutlemise turvaliseks paigaks koha Tallinna vanalinna südames Pühavaimu tänaval. Eks selles oli truudusemurdmise moment folklooripealinnale Tartule, ent nagu külaliste aktiivsed postitused sotsiaalmeedias näitasid, pakkus linn omalt poolt konverentsirahvale head seltsi.

Aastast aastasse kõlab konverentsi esimene kuulutamine lausa vormellikult ühtemoodi: oodatud on ettekanded, mis käsitlevad igasuguseid kaasaegsete, modernsete või linnamuistendite aspekte igasuguste muistendite või traditsioonilise muistendiainese ilmingutes, levigu need nüüdisajal või olgu levinud mõnel varasemal ajaloolisel perioodil. Valdonna avar mõistmine ja sellest lähtuvalt ka tõlgendamine on kujunenud erialaseltsi sisukate tegevusaastate jooksul. Novaatorlikest Sheffieldi seminaridest 1980. aastatel kõige järgneva eelkäijana on möödunud juba kolmkümmend aastat, tekkinud on rühmaidentiteet ja oma distsiplinaarne ajalugu. Tõsi, Sandy Hobbsil on olnud põhjust taltsutada õhevil kolleege, kes peavad seltsi asutamise aastaks juba nonde seminaride algust: uurimisselts moodustati hoogu kogunud istungite tuules alles kuuendal seminaril aastal 1988 (vt Hobbs 2014: 20–21). Sandy Hobbs oli tulemas ka Tallinna konverentsile, ent oli kahjuks sunnitud plaanidest loobuma. Haihtuva hääletaja legendi pikaage se uurimistöö vahetulemustega võisid konverentsi osalised sellest hoolimata tutvuda: Véronique Champion-Vincent luges ette David Maini ja Sandy Hobbsi ühissettekande “Haihtuv hääletaja enne ja nüüd”. Mitmekülgne ja ergas prantsuse kolleeg ise vaatles eurooplaste indiaani-huvi, mis väljendub hobi-indiaanlaseks kehastumises, ent koos sellega veel üleskerkivaid küsimusi indiaanitarkuste levikust üldisemalt. Ka Bill Ellise häääl kõlas vahendatuna. Nimelt võimaldas Skype'i vestlus ühendada seminariruumi Tallinnas ja kirikuraamatukogu Nova Scotia ühes linnas. Bill Ellis oli seal ootel, et vastu võtta teade Linda Déghi nimelise muistendiuurimise elutööauhinna laureaadiks saamisest.¹ Nominent tervitas konverentsist osavõtjaid talle omases vaimukas stiilis. Auhinda antakse välja alates 2015. aastast, mil selle said samuti Sheffieldi seminaride ning seltsi rajamise juures olnud Gillian Bennett ja Paul Smith. Kõik senised laurea did nagu ka Linda Dégh (1920–2014), olid ja on teadlased, kelle panus kaasaegsete lugude uurimisse on hindamatu, ja kelle töödele teised tänapäevamuistendite uurijad endiselt mitmete aspektide üle diskuteerides toetuvad.

Konverentsi ettekanded on tavaliselt põhimõtteliselt kahesugused: ühed käsitlevad suurte, paljusid inimesi puudutavate sündmuste ja kuulsate isikutega seonduvat folk-

loori ja folkloori ning meediauudiste kirevaid sulameid. Teised aga keskenduvad kas millegi poolest marginaalse(ma) rühma tegutsemise ja olemise ilmingutele või siis lähtuvad märgilistest kohtadest, mis külastajaid teatud viisil liikuma panevad. Märgiliste kohtadega suhestumine vallandab uut loovust, vanade traditsioonide ja uute olukordade ümbermängu. Uutest kogemustest sünnivad uued kogemusjutud. Läbi kohaseoste toovad need tänapäeva vana jututraditsiooni, samas kanaliseerivad inimlikke põhihirme ja -emotsioone – meelolusid, mis linnalegendides ikka ja jälle üles kerkivad ja puudutavad inimese olemist, tema eetilisi valikuid, keelde ja karistusi, mõnu ja vastikustunnet, samuti oma liigikaaslastest põhjustatud ohte. Mõistagi on jutud viisiks, kuidas kõike seda tõlgendada läbi huumori ja paroodia ning sedakaudu pingeid maandada. Omajagu tähelepanu leiavad läänemaailmas kord aktiivsemalt ringlevad, kord hääbumise märke ilmutavad linnalegidid, mis sõltuvalt järjekordsest elustumisarealist ja -situatsioonist omavad ka lokaalseid kultuurisidusaid iseärasusi.

Suurte asjade ja isikute rahvalikke tõlgendusi avasid Patricia Turner, kes tutvustas Michelle Obama kuvandit, ning Anastasiya Astapova, kes poliitilise folkloori uurijana oli jälginud kuulujutte ja huumorit, mis saatsid presidendivalimisi Valgevenes. Aurore Van de Winkel oli läbi töötanud hulgaliselt igasuguste kanalite kaudu välja lastud materjale 8. märtsil 2014 kadunuks jäänud Malaysia lennuki kohta. *Eesti Päevaleht* tegi temaga 30. juunil intervjuu, kus oli kõne all, miks pöörduakse teatud juhtudel linnalegendide ja kuulujuttude poole ega taheta piirduda ajaloolise tõe ja faktidega (vt Peegel 2016 ja <http://www.delfi.ee/news/paevauudised/eesi/homses-paevalehes-muistendite-uurija-selgitab-miks-meeldivad-inimestele-linnalegidid-ja-kuulujutud-rohkem-kui-ajalooline-tode-ja-faktid?id=74948219>). Rosemary Hathaway ettekanne oli ajendatud Vietnami sõjast, õieti küll sõjavastasest protestist ajendatud isikukogemuse juttudest. Võim ja võimulolijate teod alamate suhtes, vaenlase kuju loomine, vandenõu – need märksõnad raamistasid Zuzana Panczová ettekannet lääne kujutamisesest Slovakkia konspiratsiooniteooriates, Alexander Panchenko ettekannet organivarguse juttudest Venemaal, Daria Radchenko ettekannet muistendlikest motiividest Ukraina kriisi kohta levivates kuuldistes ja juttudes. Jeanmarie Rouhier-Willoughby tähelepanekud puudutasid võimu ja pühaduse vahetust – ta jälgis intervjuude toel GULAGi trauma(ületamise)jutustuste suundumusi – tapmiskohast kujunes pühakoht.

Peaaegu kõik protsessid, mida tänapäevamuistendite uurimise kontekstis vaadeldakse, ilmutavad meedia (eriti digimeedia) ja füüsilise maailma praktikate sümbioosi. Uurijate vaatevälja satub kõrvõimalikku folkloorse loovuse alusel tekkivat materjali, mis sünnib võrgulehekülgedel ning mida sealsamas jagatakse ja tarbitakse. Radvilé Racénaité oli kogunud pühakuid ja jumalat kujutavaid internetimeeme – digitaalset pildilist huumorit, ning neis ära tundnud piiblikest ning rahvajutte. Gail de Vos aga jälgis vananorra jumala Bragi kuvandit populaarkultuuris. Rae Muhlstock analüüsis Knossose labürinti (asub Kreetal) klassikalisi ja tänapäevaseid inkarnatsioone. Carolyn Ware'i vaatlus põhines interneti-kommentaaridel ning arutlustel, mille (arvatavasti väljamõeldud) lähteloo tegelane asus hoolitsemata hukkunud sõduri koera eest. Teine lemmikloomaettekannet käsitles võrdlemisi kaua ringelnud juttu koera truudusest oma peremehele ka pärast viimase surma. Mare Kõiva ja Rahel Laura Vesik avasid, missuguseid vorme on jutt omandanud aastakümneid hiljem, isegi 21. sajandil, nii Jaapanis kui ka mujal maailmas. Meediasfääris kas lausa fabritseeritud või muul viisil spetsiaalselt

*Foto 1. Linnalegendide uurijad koos ajaloolase Ott Sandrakuga Tammispea rändrahnu juures.
Jan Pohuneki foto 2016.*

*Foto 2. Theo Meder kõnepidaja ning mängujuhi kaksikrollis.
Meelis Rolli foto 2016.*

töödeldud kuulujutt-uudiseid olid analüüsinud David Clarke (sõdurite, spioonide ja ajakirjanike rollist Esimese maailmasõjaga seotud kuulujuttude levikus) ja Filip Graliński (kummalised lood sõdadevahelise perioodi ajakirjanduses Poolas).

Spetsiaalseid tähiseid folkloristika kui teaduse arenguteel puudutasid oma ettekanetes Christine Shojaei Kawan (Walter Andersoni meetodi-uuendused), Eda Kalmre (linnalegendide märkamahakkamine Eestis ja uurijate järkjärguline lülitumine sellealasesse rahvusvahelisse koostöösse) ning Carme Oriol ja Emili Samper oma kaksikettekandes (Kataloonia jutu-andmebaasi loomine ja kasutamine). Mare Kalda pöördus eesti klassikaliste aardemuistendite poole, kus leidub universaalsemaid andmise-saamise vahetavaid iseloomustavaid alusideid. Vanema ja uuema traditsiooni huvitavaid seoseid ja väljendumisi vene kultuurikontekstis esitles rahaga seotud uskumuste ja usundiliste juttude näitel Elena Iugai. Rita Repšienė ja Odeta Žukauskienė käsitlesid kummituslinnade filminarratiive, mis oma visuaalsuse jõul mõjutavad nende linnade imidžit ja identiteete. Mikel J. Koven oli süvenenud antikvaari tegelaskujusse, kes M. R. Jamesi tondijuttudes (ning nende ekraniseeringutes) uuris mineviku vaime. Õudusžanrile omaselt kandusid kummitused kuidagi halval kombel olevikku. Theo Meder on mitu aastat hoidnud silma peal žanri ja kaasahaaratud tegevuste poolest paduhübriididel nüüdiskultuuri ilmingul, mida ta oma Kopenhaageni konverentsi ettekandes (koos Peter Burgeriga) 2006. aastal defineeris kui *kwispelit* (lähemalt vt Burger & Meder 2006). Narratiivsest mõistatusmängust on saanud nimetuse “Black Stories” all turustatav kaardimäng, mille käigus arvatakse vihjete abil ära ja resümeeritakse erinevaid linnalegende.

Tänapäevajuttude kuumadeks valdkondadeks osutusid endiselt ärevuse, hirmu ja kahtluste taustaga kuulujutud koos ostensiooni-ilmingutega, erilise käitumisega. Peter Burger analüüsis valge kaubiku juhtumeid – väidetavaid inimröövi olukordi. Anna Kirzyuk soovust kajastas hoiatusjutte, milles ohu allikana näidati musti autosid ning mis ringlesid Nõukogude Liidus 1960.–1980. aastatel. J. J. Dias Marques tutvustas sündmusi, mis aktiveerisid tänuliku terroristi loo² Portugalis. Andrea Kitta rääkis, kuidas kogub hoogu *slendermani* hullus³, mis ajab siirdeid oma algsest virtuaalsest asupaigast inimeste (loe: teismeliste) füüsilisse reaalsusse. Eleanor Hasken demonstreeris, kuidas spetsiaalsetes internetifoorumites jutustatakse isikukogemuse jutte sattumisest tulnukate inimröövi ohvriks, sest neist asjadest on just seal üldse võimalik avameelselt rääkida. Tema ettekanne tunnistati seltsi juhatuse otsusega parimaks üliõpilasettekaneks Tallinna konverentsil. Ka Reet Hiimäe ettekanne lastetuse kohta käivatest uskumustest Eestis toetus foorumile kui küllaltki tõsiste ja isiklike murede üle rääkimise ja abi otsimise ning ka nõuannete saamise keskkonnale. John Bodner oli viie aasta jooksul teinud välitöid Briti Kolumbia ühes kanepikasvatavate külas ning kontekstualiseeris nende rühmapärimust. Jan Pohuneki tähelepanu keskmes oli maastikul liikumine, elamuste kogemine ning kogetust jutustamine – mitmesugused maastiku tõlgendamise näited Tšehhimaa kummituskohtade lugude kaudu (mahajäetud militaaralad, kindlused jm hoonete varemed, koopad ja kaevandused, kummitavad metsad).

Konverentsi toetasid Eesti Kirjandusmuuseum ja Eesti Kultuurkapital. Üritus toimus institutsionaalse uurimisprojekti IUT 22-5 (Folkloori uurimise narratiivsed ja usundilised aspektid) ning osaliselt Eesti-uuringute Tippkeskuse (CEES) raames. Rahvusvahelise Tänapäevajuttude Uurimise Seltsi 34. konverents Tallinnas pakkus hea

vahekokkuvõtte aineala uurimisseisust 21. sajandi teisel kümnendil. Ettekannete teese saab igauks talle sobival ajal ja sobivas kohas järellugeda aadressil <http://www.folklore.ee/rl/fo/konve/2016/legend/abstracts.pdf>. Seltsi liikmed ja teised teemast huvitatud uurijad hoiavad ennast kaasaegsete nähtustega kursis ning vormistavad järjekordsed tähelepanekud sisukateks artikliteks ja uuteks ettekanneteks. 2016. aasta hilissügisel kuulutati välja konverents 2017. aastaks, see toimub 6.–10. juunini Lafayette'is Louisiana ülikoolis.

Mare Kalda

Kommentaariid

- ¹ *Linda Dégh Lifetime Achievement Award for Legend Scholarship* (vt ka <https://contemporarylegend.org/prizes-and-awards/linda-degh-lifetime-achievement-award/receipient-1/>).
- ² Tavaline inimene osutab väikse heateo (näiteks tagastab kaotatud asja) araablase välimusega mehele. Asja tagasi saanud isik pakub vaevatasu, kuid leidja keeldub. Seepeale hoiatab araablane heateo tegijat minemast paika, kus peatselt leiabki aset ränk terroriakt (kaubanduskeskus, söögikoht; vt Brunvand 2012: 273–274).
- ³ Wikipedia definitsiooni kohaselt on Slender Man fiktiivne üleloomulik internetimeemi tegelane aastast 2009, ilma näota kõhn ebaloosulikult pikk mees mustas ülikonnas. Tema autoriks on foorumi *Something Awful* kasutaja Eric Knudsen. 2015. aastal on ilmunud ajakirja *Contemporary Legend. The Journal of the International Society for Contemporary Legend Research* erinumber (*Special Issue: The Slender Man*), mis sisaldab viit pikemat folkloori uuele suundumusele pühendatud artiklit (autoriteks Trevor Blank ja Lynne McNeill, Andrew Peck, Jeffrey Tolbert, Andrea Kitta) ja viit lühemat sõnavõttu koos ühe raamatututvustusega.

Kirjandus

- Brunvand, Jan Harold 2012. *Encyclopedia of Urban Legends*. Updated and Expanded Edition, vol. 1. Santa Barbara & Dever & Oxford: ABC CLIO.
- Burger, Peter & Meder, Theo 2006. "A rope breaks. A bell chimes. A man dies." The kwispel: A neglected international narrative riddle genre. *Toplore. Stories and Songs*. Trier: WVT-Verlag, lk 28–38.
- Hobbs, Sandy 2014. ISCLR and the Sheffield School. *FOAFTale News. Newsletter of the International Society for Contemporary Legend Research* 83, lk 20–21 (<http://www.essaydocs.org/no-83-october-2014-issn-1026-1001-foaftale-news.html?page=5> – 16. november 2016).
- Peegel, Mari 2016. Kui tõde on liiga keeruline, on lihtsam uskuda legendi. *Eesti Päevaleht* 1. juuli, lk 17–19.

Etnobotaanik Renata Sõukand sai esimese Eesti humanitaarteadlasena Euroopa prestiižseima uurimistoetuse

Euroopa Teadusuuringute Nõukogu (ERC) avalikustas septembris 2016. aasta alustava teadlase toetuse saajad. Euroopa kõrgeima alustavale teadlase suunatud, peaaegu 1,5 miljoni euro suuruse toetuse pälvis esimese Eesti humanitaarteadlasena Eesti Kirjandusmuuseumi etnobotaanik Renata Sõukand.

ERC jagatud toetuste kogusumma oli 485 miljonit eurot. Alustava teadlase startitoetuse said 325 teadlast üle Euroopa. Euroopa Teadusuuringute Nõukogu grandid saamine on igale teadlasele väga kõrge rahvusvaheline tunnustus, sest konkurents on tihe ning nõuded uuringutele ülikõrged.

Renata Sõukandi sõnul on kirjandusmuuseumi etnobotaanikaga tegelev uurimiskõhvik seni ainus Eestis, ning saadud toetus võimaldab muuseumis luua esimese Ida-Euroopa etnobotaanika keskuse, kus uurimistoetuse toel asuvad tööle neli järeldoktorit ja neli doktoranti.

Loodav Ida-Euroopa etnobotaanika keskus hakkab Renata Sõukandi juhtimisel uurima, mis suunas arenes taimekasutus pikka aega koos elanud, kuid nüüd riigipiiridega jagatud rahvus- või keelevähemuse kogukondades.

Selline võrdlus lubab hinnata, kas ja kuidas mõjutavad sotsiaalsed, majanduslikud, hariduslikud ja poliitilised tingimused taimede kasutamist. Renata Sõukandi töö üheks hüpoteesiks on, et tsentraliseeritud meditsiini ja hariduse mõjul on endise nõukogude liidu territooriumile tekkinud rahvuse-üleised taimekasutuse muustrid.

Eesti Teadusagentuuri (ETAg) juhi Andres Koppeli sõnul on ERC grandid kõrge tunnustus selle saanud teadlasele ja tema koduasutusele. “Renata Sõukandi edu näitab, et meie humanitaarteadlased on heal rahvusvahelisel tasemel. Loodame et tema eeskuju innustab Eesti teadlasi rohkem ERC grandikonkurssidel osalema. Eesti Teadusagentuur pakub ka edaspidi selleks tuge ja nõu,” ütles Koppel.

ETAg

Eesti Kirjandusmuuseumi juhtimisel alustas tööd Eesti-uuringute Tippkeskus

2016. aasta veebruarikuus avati üheksa Eesti teaduse tippkeskust. Humanitaaria valdkonnas pälvis aastateks 2016–2023 Euroopa Liidu Euroopa Regionaalarengu Fondi toetusraha Eesti Kirjandusmuuseumi (EKM) hallatav Eesti-uuringute Tippkeskus (TK145 – EUTK, ingl *Centre of Excellence in Estonian Studies* ehk CEES). EUTK juht on kirjandusmuuseumi folkloristika osakonna juhtivteadur Mare Kõiva. Keskus koondab 15 personaalset ja institutsionaalset uurimisrühma, milles osaleb üle 60 doktori-kraadiga teadustöötaja ning üle 50 doktorandi kirjandusmuuseumist, Tartu Ülikooli humanitaarteaduste ja kunstide ning loodus- ja täppisteaduste valdkonnast, Eesti Keele Instituudist, Tallinna Ülikoolist, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemiast ning Tallinna Tehnikaülikooli küberneetika instituudist. Tippkeskuse kolmeliikmelises juhtkonnas on peale Mare Kõiva tegevjuhi ülesannetes EKM folkloristika osakonna vanemteadur Piret Voolaid ja projektijuht Meelis Roll.

Tippkeskuse töörühmades osalevad eesti humanitaaria parimad asjatundjad ja teadustähed, nende seas Irina Belobrovtseva, Marina Grišakova, Heiki-Jaan Kaalep, Marin Laak, Mare Kõiva, Liina Lindström, Liina Luka, Jüri Talvet, Einar Meister, Helle Metslang, Meelis Mihkla, Renate Pajusalu, Jaan Ross, Kristiina Ross, Margit Sutrop, Mari Sarv, Arne Merilai, Toomas Siitan. Kahjuks pole võimalik lugeda üles kõiki tuntud ja innovaatiliste ideede pooltest tuntud inimesi.

Tippkeskuse nimest tulenevalt on eesmärk Eesti-uuringud väga avaral väljal ja pike-ma perioodi vältel, et leida vastuseid mitmetele ontoloogilistele küsimustele, arendada Eesti etniliste rühmade keeleliste ja kultuuriliste struktuuride kompleksseid uuringuid, teostada sisuanalüüsi ning määratleda vaimu ja meele kujunemise filosoofilised lähtepunktid. Ühe väikese rahvuse kultuuri arenemise juures on olulisel kohal transnatsionaalsete nähtuste ja protsesside dünaamika jälgimine, et paremini hoomata lokaalsete kultuurimustrite olemust ja varieerumist. Teisisõnu vaadeldakse erinevatel tasanditel toimuvaid ja toimunud dialooge, polülooge ja/või nende puudmist, mis iseloomustavad diskreetseid protsesse.

Uurimisrühmade poolt on loodud valdav osa Eesti suurtest digitaalsetest andmekorpustest, ühiselt on plaanis teostada uuemate infotehnoloogia ja digitaalhumanitaaria võimalustega analüüsid. Sünergiat annab kindlasti senisest tihedam koostöö humanitaarteadlaste ja arvutiteadlaste vahel.

Esimene aasta algas 28. ja 29. aprillil 2016 Jõgevamaal Tõrve külas EUTK avakonverentsiga “Eesti-uuringute interdistsiplinaarsed dialoogid”, mille raames tutvustati konsortsiumiga liitunud uurimisprojekte ning kogunesid valdkondadeüleised töörühmad, et täpsustada edasisi koostööplaane.

Algusaasta jooksul on toimunud hulgaliselt rahvusvahelisi teadussündmusi, ilmunud artikleid ja uurimusi, kaitstud on doktoritöid. Keeleteaduse, filosoofia ja semiootika doktorikooli partnerina alustas tegevust doktorikool, novembris toimus Eesti Kirjandusmuuseumi eestvõttel Jänedas mõisas humanitaarteaduste doktorantidele suunatud rahvusvaheline sügiskool “Dialoogid subkultuuridega”, mille raames vaadeldi subkultuuride defineerimist ja uurimist erinevate teadusvaldkondade ja ka subkultuuride

Eesti-uuringute Tippkeskuse avakonverentsil osalesid tippkeskusega liitunud 15 uurimisrühma esindajad. Alar Madissoni foto 2016.

esindajate endi vaatenurgast. Tippkeskuse liige, etnobotaanik Renata Sõukand pälvis Euroopa Teadusuuringute Nõukogu (ERC) toetuse, mille tulemusena rajatakse Eesti Kirjandusmuuseumisse tippkeskuse kõrvale järgmisel aastal Ida-Euroopa etnobotanika keskus, kus hakatakse uurima sotsiaalsete, majanduslike ja poliitiliste tingimuste mõju rahvapärasele taimekasutusele. Tippkeskuse liikmete rahvusvaheline teadlastöö ja püsiv panus Euroopa teadusesse sai tähelepanu ja tunnustust – üleeuroopaline loodus-, humanitaar- ja kirjandusteaduste akadeemia Academia Europaea nimetas TÜ kirjandusteooria professori Marina Grišakova, tänapäeva eesti keele professori Helle Metslangi ja maailmakirjanduse professori Jüri Talveti Euroopa akadeemikuteks. Eesti folkloristika aastapremia pälvis sel aastal folklorist Andreas Kalkun.

Tippkeskuse taotlusest lähtuvalt loodi kaksteist uut vabatahtlikku valdkondadeüleste teemadega töörühma. Kristiina Rossi, Mari Sarve ja Epp Annuse eestvõttel alustas ajalooliste väljendus- ja kultuuripraktikate töörühm, kes korraldas augustis Tallinnas Eesti Keele Instituudis seminari rahvuse konstrueerimise erinevatest vaatenurkadest. Perioodiliste seminaridega on algust teinud ka biograafika töörühm, mida juhivad Irina Belobrovtseva ja Maarja Hollo, kes on oma eesmärkideks seadnud uurida nii eesti kultuuriruumis kui ka eksiilis sündinud elulookirjutust, mis hõlmab biograafiaid ja erinevaid autobiograafilisi tekste, sealhulgas ilukirjandust, ning kaardistada selle praktikaid ja avaldumisvorme. Margit Sutrop juhib eetika, keele- ja vaimufilosoofia töörühma, mis hõlmab väga erinevate distsipliinide uurijaid ja mille eesmärk on pakkuda filosoofia uurimismeetodeid ja lähenemisnurki, et analüüsida nt rahvapsühholoogiat,

moraalimotsioone, moraali antropoloogilisi aluseid, lahkavamus, rahvapärast eetikat, väärtushinnanguid. Neil teemadel on toimunud ka mitmeid akadeemilisi kogunemisi ja töötube. Digitaalhumanitaaria ja keeletehnoloogia (juhid Liina Lindström, Einar Meister, Mari Sarv) töörühma eestvõttel on toimunud digitaalhumanitaaria konverentsid ja seminarid, mille avaram idee on pakkuda uusi tehnoloogilisi lahendusi tekstiandmestikele, digitaalhumanitaaria ja keeletehnoloogia võimalusi nt rahvaluulekogude haldamisel ja kättesaadavaks tegemisel, automatiseerida ainekogu ja märgendamist, katsetada erinevaid kvantitatiivseid analüüsimeetodeid, kõnetuvastuse rakendusvõimalusi. Korpuspõhiste keele-, kirjanduse ja folklooriuuringute töörühm (juhid Heiki-Jaan Kaalep, Helle Metslang) korraldas novembris seminari, mille keskmes oli tegijakasutaja vaatenurk ja vajadused; dialoog andmebaaside/korpuste kasutajate ja tegijatehaldajate vahel. Keele, kirjanduse ja folkloori suundade kokkupuute- ja koostööalad kujunevad peamiselt uuritavate tekstitüüpide (rahvalaul, kirikulaul, ilukirjandus jne) või geograafilise varieerumise pinnalt (murded ja rahvalaul, kohapärimus ja murded). Jaan Rossi juhitava kõne ja muusika uuringute töörühma suunad on seotud viimase aja muusikateaduse uurimisobjekti nihkega noodistustelt muusika performatiivsete aspektide suunas.

Migratsiooni- ja diasporauuringute töörühm (juht Leena Kurvet-Käosaar) keskendus 2016. aastal oma ja teise, võõra ja vaenlase kujundile ja esinemiseviisidele diasporakultuurides. Sel teemal toimus 6.–8. oktoobrini Tallinna Ülikoolis rahvusvaheline teaduskonverents, mille korraldas Irina Belobrovtseva juhitud vene emigratsiooni küsimustele keskenduv uurimisrühm. 2017. aastal on plaanis rida töörühmasiseseid seminare, et kaardistada ida- ja läänediasporaa uurimise erinevusi ja sarnasusi ning keskenduda erinevates kultuuri uurimise valdkondades kasutatavaile metodoloogiatele.

Marina Grišakova ja Eda Kalmre veavad narratiiviuuringute töörühma, mille laiem ülesanne on koguda/fikseerida ja kirjeldada nii isiklike kui ka kollektiivsete narratiivide olemust, toimimist ja nende erinevaid eesmärke/funktsioone ühiskonnas. Töörühma korraldusel toimus juunis Tallinnas rahvusvaheline tänapäevamuistendite konverents ja augustis Tartus rahvusvaheline hirmu- ja õudusjuttude sümposium.

Liisi Laineste kureeritava nüüdiskultuuri (sh meedia) uuringute töörühma põhisihit on kirjeldada tänapäeva kultuurinähtusi nende esinemiskontekstis, jälgida keelekasutust ning kultuuri avaldumisnähtusi eri meediumidel, nii avalikus kui ka privaatse kultuurisuhtluses, nii interneti- kui ka reaalelu keskkondades. Eve Annuk on alustanud soouuringute töörühma juhtimisega, järgmisel aastal on plaanis mitmeid seminare ja suurem sümposium, kus keskendutakse soolisuse analüüsile interdistsiplinaarsest perspektiivist, kasutades eri uurimisvaldkondade meetodeid ja vaatenurki. Hoogsalt on alustanud Tõnno Jonuksi juhtimisel usundi- ja müüdiuuringute töörühm kolme seminariga.

Eesti-uuringute Tippkeskuse kirjakultuuri ja kirjandusuuringute töörühma (juhib Liina Lukas) ideedest on kantud EUTK aastakonverents ja Kreutzwaldi päevade 60. konverents “Suuline ja kirjalik kultuuris: põimumised ja pörkumised”, mis toimus 12. ja 13. detsembril 2016. aastal Tartus Eesti Kirjandusmuuseumis (vt http://www.folklore.ee/CEES/2016/konve_2.htm).

Tippkeskuse tegemisi ja uudiseid saab jälgida veebilehel www.folklore.ee/CEES.

Piret Voolaid

Kroonika

Akadeemilises Rahvaluule Seltsis

22. septembril esinesid seltsi kõnekoosolekul Mall Hiimäe (Eesti rahvakalendri tähtpäevade tagamaad) ja Urmas Kalla (Võnnu kihkonna kotussõjutuq piirkondõ kaupa ja laembaal Lõuna-Eesti tagapõhjal).

Tutvustati ka Lemming Rootsmäe ja Ilse Rootsmäe raamatut “Võnnu kihelkonna kohanimed ja minevik”, mis ilmus sarjas “ERA toimetused” ning “Eesti rahvakalendri” veebiväljaannet, autoriteks Mall Hiimäe ja Selma Lätt. Koosolek toimus koostöös Eesti Rahvaluule Arhiiviga.

27. oktoobril toimus igaaastane välitöödele pühendatud konverents “Välitööd ja konfliktid”. Esinesid Liina Saarlo, Aivar Jürgenson, Ilona Piirimägi, Jonathan Roper, Kikee D. Bhutia, Pinqing Wu ja Alya Solovyova. Lisaks ettekannetele toimus ka kaks üldteemast põkkuvat vestlusringi.

Katre Kikas

Eesti Rahvaluule Arhiivis

15. ja 16. juunil olid Mari-Ann Rimmel ning Lona Päll välitöödel Nabalas.

2.–8. juulini osalesid välitöödel Matsalu ja Vilsandi rahvuspargis rahvusparkide mälu- maastike projekti raames Jüri Metssalu, Lona Päll, Mari-Ann Rimmel ja Valdo Valper.

4.–7. juulini oli Anu Korb Haapsalus toimunud väliseesti suvekooli “Eesti kultuuripärand võõrsil VII. Hoidlast näituseni” üks korraldajatest.

11.–15. juulini Poolas Krakovis toimunud digitaalhumanitaaria maailmakonverentsil korraldasid Mari Sarv ja Liisi Laineste (FO) konverentsipaneeli “Digitaalne folkloristika: arvutuslike meetodite kasutamine folkloorse suhtluse tunnuste avamisel”, kus ERAst esinesid Mari Sarv ja Risto Järv ettekandega varieerumisest folklooris.

18.–21. juulini õpetas Janika Oras Venemaal, Leningradi oblastis, Kingissepa rajoonis Luuditsas, Vadja muuseumi vadja keele kursustel (korraldaja Soome Ingeri Kultuuriselts, läbiviija Heinike Heinsoo) osalejatele vadja laule ja laulumänge.

18.–21. juulini oli Valdo Valper välitöödel Matsalu rahvuspargis.

23. juulil kõneles Jüri Metssalu Märjamaa kihelkonnas Mõisamaa Hiimäel eesti hiiepärimusest ja Mõisamaa Hiimäest. Tähistati Mõisamaa ja Nihu küla esmamainimist 430 aastat tagasi.

25.–27. juulini õpetasid Janika Oras ja Andreas Kalkun Viljandi pärimusmuusika festivali lisaprogrammi laulukursusel “Laulikud ja nende laulud”.

28.–31. juulini salvestasid Olga Ivaškevitš ja Lona Päll Viljandi pärimusmuusikafestivalil õpitubasid ning filmisid kontserdipublikut ja pillilaata.

29. juulil viis Mall Hiiemäe Viljandi pärimusmuusika festivalil läbi õpitoa “Linnud ja linnuhääled ennetes”.

30. juulil viis Janika Oras Viljandi pärimusmuusika festivalil läbi õpitoa “Kiigelaulud ja oma ilmaruumi loomine”.

6. augustil Seto Kuningriigi päeval sai Janika Oras tänuavalduse “Setomaa tennäs” pooltoon-poolteisttoon-laadi õpetamise eest seto leelokooridele.

10.–12. augustini õpetas Janika Oras Setomaal Nedsaja külas Lummo Kati laululaagris seto vana helilaadi.

13. augustil pidas Anu Korb Tomski oblasti eestlaste kokkutulekul Lääne-Virumaal Pajusti rahvamajas ettekande “Muljeid eestlaste elust Tomski oblastis 2016. aasta kevadel”.

15. augustil toimus Tallinnas Eesti Keele Instituudis Eesti-uuringute Tippkeskuse ajalooliste väljendus- ja kultuuripraktikate töörühma seminar rahvuse konstrueerimise eri vaatenurkadest (seminari korraldasid K. Ross, M. Sarv, E. Annus). ERAst rääkisid seminaril Mari Sarv sellest, kuidas folkloristikateadus on panustanud rahvuse konstrueerimisse viimase saja aasta jooksul, Anu Korb Siberi eestlaste eestlustundest, Liina Saarlo regilaulude tähtsusest ja tähtsustamisest rahvuse konstrueerimise protsessis, Ave Goršič rahvuse konstrueerimise temaatikast rahvaluulearhiivi loomise, toimimise ja välissuhtluse taustal, Astrid Tuisk sellest, kuidas mõjutas 1930. aastate mängude kogumise aktsiooni rahvuslik diskursus, Taive Särg eestlaste kui laulurahva müüdist ning Janika Oras naiste emantsipatsioonist ning nende panusest rahvuse konstrueerimisse seoses rahvaluule kogumisega.

16. augustil toimus Kärddlas Hiiumaa Muuseumis Eesti Rahvaluule Arhiivi muinasjuttude töörühma seminar “Jutte maalt ja merelt”, mis korraldati koostöös TÜ eesti ja võrdleva rahvaluule osakonna, Hiiumaa Muuseumi ning Rahvakultuuri Keskusega. ERAst esinesid ettekannetega Reeli Reinaus (Pärimusest kirjandusse. Mõningaid inspireerivaid seiku Hiiumaa välitöödelt), Mairi Kaasik ja Kärri Toomeos-Orglaan (Hiiumaa muinasjutud Eesti Rahvaluule Arhiivi kogudes), Risto Järv (Mõnest Hiiumaa metsa- ja meremuinasjutust), Helen Kõmmus (Koerakong ehk hiiumuistendite Leigri omapärasest huumorist), Andreas Kalkun (Mida roppudest naljadest õppida? Feodor Vanahundi (1890–1965) jutupärandi obstsöönne osa), Astrid Tuisk (Uued ja vanad mängud lastemängude andmebaasis). Lisaks esinesid Helgi Põllo ja Helle-Mare Kõmmus. Esitleti Risto Järve koostatud ja Hiiumaalt alguse saanud muinasjuturaamatut “Metsavaimu heategu. Sada eesti muinasjuttu metsast ja meist”.

12. ja 13. augustil Paides toimunud arvamusefestivalil osales Mari Sarv arutelupaneelil “Naine ja mees mineviku ja tänapäeva Eestis”, kus käsitleti soorollide muutumise teemat Eestis muinasajast tänapäevani.

23. augustil Raikküla Pakamäel toimunud naiste kärejatel esines Mari Sarv ettekandega “Mida räägivad meile regilaulud traditsioonilisest eesti perekonnast”.

24. augustil osales Jüri Metssalu Raikküla mõisas konverentsil “Raikküla kärejad 800” ettekandega “Raikküla kärejad ajalookirjutuses ja Paka mägi pärimuses: tähendusloostest minevikus ja tänapäeval”.

24. ja 25. augustil Viinistu kultuuri- ja konverentsikeskuses toimunud Eesti mäluasutuste suveseminaril “Kultuuripärand – avastamata rikkus” pidasid Mari Sarv ja Taive Särg ühisettekande “Kelle jaoks on mõeldud eesti rahvaluulekogud: Jakob Hurda unenäod ja tegelikkus”.

27. ja 28. augustil oli Mari-Ann Rimmel välitöödel Nabalas.

27.–29. augustini osalesid Andreas Kalkun, Aado Lintrop, Jüri Metssalu ja Valdo Valper ansambli Liinats´uraq koosseisus Petseris maarjapäeval ja Radaja külas VIII rahvusvahelisel seto etnokultuuri festivalil “Setomaa. Perekondlikud kohtumised”.

4.–6. septembrini oli Lona Päll välitöödel Vilsandi rahvuspargis.

11. septembril olid Mari-Ann Rimmel ja Lona Päll välitöödel Nabalas ja Hageris.

14.–16. septembrini osalesid Riias rahvusvahelisel arhiivide konverentsil “Towards Digital Folkloristics: research perspectives, archival praxis, ethical challenges” (Digitaalsete folkloristika poole: uurimissuunad, arhiivipraktikad, eetilised väljakutsed) ettekannetega Ave Goršič (“Towards” Digital Folkloristics – Dreams and Reality of a Soviet Era Folklore Archive), Olga Ivaškevitš (Climbing the Ladder Over the Digital Wall), Risto Järv (Transforming Estonian Folk Calendar into a Web Edition: Challenges and Solutions), Liina Saarlo (Through the Community Portal to Digitally Hidden Folklore) ja Mari Sarv (Use of Computational Methods in the Research of Estonian Folksongs).

17. septembril pidas Ingrid Rüütel Kadrina pärimuspäeval Kadrina rahvamajas ettekande “Muinasusundi reliktidest ja poeetiliste kujundite tähendusest Kadrina regilauludes”.

21. septembril esines Mall Hiimäe konverentsil “Texts and Birds” TÜ Laelatu Bioloogiajaamas stendiettekande ja ettekandega “Birds in Estonian Traditional Folk Belief” ja “Imitations of Bird Songs as Category in Folklore”.

22. septembril pidas Mall Hiimäe Lihulas Eesti Ornitoloogiaühingu 95. aastapäeva seminaril ettekande “Lindude tähenduslikkusest rahvapärases ajaarvamises”.

22. septembril pidasid Akadeemilise Rahvaluule Seltsi kõnekoosolekul ettekanded Mall Hiimäe (Eesti rahvakalendri tähtpäevade tagamaad) ja Urmas Kalla (Võnnu kihkonna kotussõjutuq piirkondõ kaupa ja laemal Lõuna-Eesti tagapõhjal). Tutvustati Lemming

Rootsmäe ja Ilse Rootsmäe raamatut “Võnnu kihelkonna kohanimed ja minevik” (ERA toimetused 34) ning Mall Hiemäe ja Selma Läti koguteose “Eesti rahvakalender” veebi jõudvat väljaannet.

23. septembril süütasid ERA töötajad traditsiooniliselt endiste arhiivitöötajate haudadel küünlad, ning toimus väljasõit Võnnu kihelkonda, kus Urmas Kalla juhtimisel tutvuti mitmete pärimuspaikadega. Võnnu Keskkoolis esitleti Lemming ja Ilse Rootsmäe raamatut “Võnnu kihelkonna kohanimed ja minevik” ning tutvustati ERA tegemisi. Ühtlasi peeti Mari Sarve eestvedamisel Kõnnus arhiivi väljasõiduseminar “Õhuloss”.

26. ja 27. septembril võtsid Risto Järv ja Astrid Tuisk osa Narvas Eesti Muuseumiühingu korraldatud XIX Eesti Muuseumide Festivalist. Risto Järve koostatud duubel-CD “Linda kivist Lilla Daamini” võitis parima muuseumimeene auhinna EMMA.

29. septembrist 2. oktoobrini osales Andreas Kalkun Tallinna Ülikooli intensiivseminari “Researching, reworking and representing Soviet and Socialist LGBT histories” programmikomitee töös.

30. septembril pidas Lona Päll Soomaa looduskeskuses kultuuripärandi teemalisel Sooülikooli aastaseminaril folkloristlike välitööde metoodikast ettekande “Pärimuse salvestamine ja arhiveerimine”.

30. septembril andis Janika Oras koos Väikse Helleroga Tartus Ruunipizza regilaulutoa raames töölaulude õpitoa.

1. oktoobril pidas Janika Oras Obinitsa külamajas Setomaal Paul Hagu 70. sünnipäeva konverentsil “Mul viil sõna’ sõõrunõsõ’...” ettekande “Seto vana helilaad tänapäeval – rakendusetnomusikoloogil pilgu läbi”.

1. oktoobril jagas Ingrid Rüütel Laimjala rahvamajas koos teiste osavõtjatega mälestusi Debora Vaarandist tema 100. sünniaastapäeva puhul peetud mälestuspäeval ning osales kuju avamisel.

4. oktoobril kõneles Jüri Metssalu Rapla Keskraamatukogu laste jutuõhtul arheoloogias, kohapärimusest ja pühapaikadest.

6. oktoobril pidas Mall Hiemäe Viru Instituudi ja Iisaku Kihelkonna Muusemi pärandikultuuri päeval “Virumaa on virulaste hoida. Iisaku kihelkonna lood” ettekande “Alutaguse valdkonna rahvakalendri kujunemisloost ja territoriaalsest liigendusest”.

11. oktoobril toimus Eesti Kirjandusmuuseumis teisipäevaseminar “Digitaalseid muljeid ja arengusuundi”. Ave Goršič ja Liina Saarlo ERAst ning Liisi Laineste FOst jagasid muljeid digitaalhumanitaariale ja folkloristikale suunatud konverentsidest. Digitaalhumanitaaria 2016. aasta maailmakonverents toimus Krakovis 11.–16. juulini ning “Towards Digital Folkloristics” 14.–16. septembrini Riias.

12.–14. oktoobrini korraldasid Mari Sarv ERAst ja Liisi Laineste FOst neljanda rahvusvahelise konverentsi Eesti digitaalhumanitaaria konverentside sarjas “Visual Digital Humanities: Representing and Interpreting Humanities Data” (Visuaalne digitaalhu-

manitaaria: humanitaarandmete esitamine ja tõlgendamine). Konverentsi plenaarise-nejad olid Raivo Kelomees (Eesti Kunstiakadeemia) ja Peter Grzybek (Grazi Ülikool, Austria). Lisaks ettekannetele kuulusid konverentsiprogrammi Moses Boudourides'e (Patrase Ülikool, Kreeka) ja Peter Grzybeki läbi viidud humanitaarandmete praktilise analüüsi tööpajad.

15. oktoobril toimus Eesti Kohapärimuse Keskuse, Eesti Rahvaluule Arhiivi ja Rapla Keskraamatukogu koostöös kohapärimuse sügisseminar, millega kulmineerus Raplas 2016. aastal korraldatud kohapärimuse kursus. Seminaril Rapla Keskraamatukogu saalis tutvustati värskeid välitöötulemusi ning vaadeldi kogukondade ja kohalike uurijate suhteid kohapärimuse, pärimuspaikade ja elukutseliste uurijatega. Esinesid kursusel osalenud, samuti Mari-Ann Remmel (Nabala kohapärimuse tunnusjooni), Lona Päll (Välitöökogemusi Vilsandi rahvuspargist), Tanel Ots (Kogukonna võimed ja võimalused pärimusmaastiku kaitsel: Animäe näide) ja Jüri Metssalu (Koostöökogemusi kohalike kogukondadega Raplamaal).

18. oktoobril esines Risto Järv Tartu Nefa Rühma korraldatud hõimupäevade muinasjutuõhtul Genialistide Klubis, rääkides eesti muinasjuttudest ja nende jutustamise traditsioonist.

20. oktoobril olid Mari-Ann Remmel välitöödel Nabalas ja Hageris.

20. oktoobril modereeris Jüri Metssalu Tallinnas Hopneri majas Rahvakultuuri Keskuse vaimse pärandi konverentsil “Annivakast rüperaalini – elava pärandi märkamisest ja väärtustamisest” IV paneeli “Meie pärand on meie leib – vaimne pärand kui igapäevaelu osa ja elatusallikas”. Ettekannetega esinesid ja diskussioonis osalesid Arne Kivistik, Mirje Sims, Külli Eichenbaum ja Margus Timmo.

22. oktoobril viis Janika Oras Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Seltsi mentorprogrammi raames Elvas läbi õpitoa Põlva leelokoorile Ilotsõor seto vanemas ja uuemas helilaadis lauludest.

26.–28. oktoobrini osales Mari Sarv Eesti Kirjandusmuuseumi kui Eesti Keeleressurside Keskuse konsortsiumi uue liikme esindajana võrgustiku CLARIN aastakonverentsil Aix-en-Provence'is Prantsusmaal.

27. oktoobril olid Anu Korb, Andreas Kalkun ja Kärri Toomeos-Orglaan Tartu Ülikooli ruumides toimunud ARSi sügiskonverentsi “Välitööd ja konfliktid” korraldajate seas. ERAst esines Liina Saarlo ettekandega “*Tuba oli väga umbne ja kuum...* Ihulised ja hingelised konfliktid 20. sajandi keskpaiga rahvaluulekogujate töös”. Andreas Kalkun, Anu Korb ja Lona Päll osalesid konverentsi raames toimunud vestlusringis.

27. oktoobril esines Jüri Metssalu Rapla Kultuurikeskuse saalis konverentsil “775 aastat Rapla esmamainimisest, 125 aastat Rapla valda” ettekandega “Rapla valla pärimuspaiku”.

27. oktoobril pidas Risto Järv Rakvere kolledžis Eesti Lugemisühingu seminaril “150 aastat kullaketramist: Fr. R. Kreutzvaldi muinasjutud” ettekande “Muinasjuttude kogumine ja Fr. R. Kreutzvald”.

27. oktoobril viis Janika Oras Eesti Rahvapärимuse koolis läbi õpitoa siirdevormilistest laulumängudest.

27.–29. oktoobril toimunud 20. läänemeresoome konverentsil Võrus pidas Andreas Kalkun plenaarettekande “Sooga või soota pärimus?”.

Oktoobri lõpul andis etnilise muusika koguja ja uurija Ilpo Saastamoinen Eesti Rahvaluule Arhiivile üle saami rahvamuusika kogu: aastail 1994–1997 salvestatud materjalide digikoopiad, kokku 63 CD-d koos nimestikega. Välitööd toimusid rahvusvahelise projekti *Kola Sámi Musical Tradition* raames, mida juhtis Ola Graff Tromsø Ülikooli Muuseumist. Eesti poolelt osalesid projektis Marju Sarv ja Ene Viidang. Ilpo Saastamoinen Helsingi Maailmamuusika Keskuse poolelt oli töörühma koostaja, muusika salvestaja ja noodistaja.

2. novembril rääkis Jaanika Hunt koos Marju Kõivupuuga Eesti Tervishoiu Muuseumi vestlusringis matmiskombestikust, uskumustest ning virtuaalse elu jätkumisest leinajate tahtel ja tahtevastaselt.

5. novembril pidas Mall Hiimäe Võrumaal Pikakannu koolimajas ettekande “Sügisene rahvakalender looduses ja inimeste meeltes”.

8. novembril teisipäevaseminar keskendus kirjandusmuuseumi folkloristika osakonna ja Eesti Rahvaluule Arhiivi andmebaaside struktuuri ning metaandmete sarnasuste ja erinevuste vaagimisele. Põhiettekandega esines Olga Ivaškevitš. Vestlusringis olid eri andmebaaside tegijad ja haldajad.

11. novembril esines Olga Ivaškevitš Tartu Ülikoolis ettekandepäeval “Korpused ja digitaalsed andmekogud” ettekandega “Tekstikorpuste kuvamine Eesti Kirjandusmuuseumi failirepositooriumis KIVIKE”.

16. novembril pidas Mall Hiimäe Soome-ugri Seltsi ettekandekoosolekul Eesti Keele Instituudis ettekande “Ühisjooni läänemeresoome rahvaste sügisese rahvakalendris”.

17. ja 18. novembril võtsid Astrid Tuisk, Kärri Toomeos-Orglaan, Helen Kõmmus Jänedal osa kirjandusmuuseumi eestvedamisel toimunud doktorantide sügiskoolist “Dialogid subkultuuridega” ning osalesid ka sügiskooli korraldamises.

19. novembril pidas Mall Hiimäe Tartu linnaraamatukogu perepäeval ettekande “Hingedeajast kadripäevani”.

25. novembril pidas Mall Hiimäe Maarja-Magdaleena pärimuspäeval “Kadrid tulnud kauge’elta” ettekande “Hingekujutelm sügisese rahvakalendris”.

25. novembril pidas Risto Järv Riias Läti Rahvusraamatukogus konverentsil “Stāstniecības tradīciju pārmantošana un uzturēšana 21. gadsimtā” (Jutuvestmistraditsiooni pärimine ning hoidmine 21. sajandil) ettekande “Setu stāstnieki 21. gadsimtā” (Seto jutuvestjad 21. sajandil).

Ave Goršič, Risto Järv

Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakonnas

31. juulist 7. augustini viibisid Raivo Kalle ja Renata Sõukand Saaremaal etnobotaanilistel ja etnoökoloogilistel välitöödel.

1.–3. augustini osales Anneli Baran Saksamaal Trieri ülikoolis rahvusvahelisel konverentsil “Europhras 2016. Word combinations in the linguistic system and language use: theoretical, methodological and intergrated approaches” ettekandega “Formulaic Language on Online Discussion Boards”.

5.–9. septembrini viibisid Raivo Kalle ja Renata Sõukand Valgevenes Minskis, kus toimus arenguabiprojekti kokkuvõttev seminar ja jätkuprojekti tutvustav seminar, samuti välitööd.

13. augustil pidas Raivo Kalle Kuku raadios “Ilmaparandaja” saates loengu rubriigis “Taimetaip”.

11. septembril andis Renata Sõukand intervjuu “Aktuaalsele kaamerale” ja ERR elektroonilisele väljaandele (<http://novaator.err.ee/v/yhiskond/0528d5a4-5d76-4038-b072-6d4511f875ef/etnobotaanik-looduslike-taimede-kasutus-tuleb-n-o-emapiimaga-katte-saada>).

11. septembrist 18. septembrini osalesid Inglismaal Bathis rahvusvahelise ühingu Astronoomia Kultuuris konverentsil Mare Kõiva ettekandega “Folklore data: methods and results” ja Andres Kuperjanov ettekandega “Folk astronomy and how it has been influenced by the printed Word”.

13. septembril andis Renata Sõukand intervjuu *Novaatorile* (<http://tehnika.postimees.ee/3834081/etnobotaanik-renata-soukand-rasketel-aegadel-on-taimetarkus-elukuesimus>).

14.–16. septembrini osales Liisi Laineste Riias konverentsil “Towards Digital Humanities”, esinedes seal ettekandega “Globalisation and localisation of Internet memes” (<http://lfk.lv/conference/>).

17. septembril pidas Raivo Kalle Kuku raadios “Ilmaparandaja” saates loengu rubriigis “Taimetaip”.

18. septembril rääkisid Renata Sõukand ja Raivo Kalle Vikerraadio saates “Labor” oma uutest uurimustest, mis ilmusid ajakirjades *Economic Botany* ja *Appetite*.

19. septembril andis Renata Sõukand intervjuu ajakirjale *Eurokrott* (<http://www.eurokrott.ee/est-teadlane-sai-15-miljoni-euro-suuruse-uurimistoetuse/>).

19. septembril andis Renata Sõukand intervjuu ERR saatele “Ökoskoop” (<http://vikerraadio.err.ee/v/okoskoop/saated/3fdcc492-8944-4f42-9017-7c383dd66106/okoskoop-teadmised-taimedest-ja-seentest>).

26. septembrist 27. oktoobrini osales osakonna töös hõimuprogrammi “Mütoloogilised tegelased läänemeresoome (eesti) ja permi (udmurdi) traditsioonide näitel: ajalugu ja tänapäev“ raames Alexey Arzamazov.

27. septembril korraldas Eesti-uuringute Tippkeskus kirjandusmuuseumis usundi ja müütide töörühma seminari. Põhiettekande “Loodus ja Eesti usund” pidas töörühma juht Tõnno Jonuks, kes teemavaldkonna visandas juba tippkeskuse esimesel konverentsil aprillis 2016 (teese vt http://www.folklore.ee/CEES/2016/cees2016_a5.pdf).

30. septembril korraldasid Eda Kalmre ja Reet Hiimäe muuseumis teadlaste öö vestlusringi teaduse, tehnika ja toiduainetööstusega seotud vandenõuteooriatest.

4. oktoobril kõneles Eesti-uuringute Tippkeskuse usundi ja müütide töörühma seminaril Atko Rimmel: “Religiooni uurimise võimalikkusest Eestis ehk kuidas rääkida usust, küsimata religioosseid küsimusi”.

6. oktoobril andis Renata Sõukand intervjuu *Novaatorile* (<https://m.postimees.ee/section/3109/3862979>).

6. oktoobril osales Liisi Laineste XI oskuskeelepäeval ettekandega ““Like” ja “angry” : emotsioonid internetis” (vt <http://www.nlib.ee/index.php?id=26964>).

13. ja 14. oktoobril korraldas Liisi Laineste koostöös Mari Sarvega konverentsi “Visual Digital Humanities: Representing and Interpreting Digital Data”. Konverentsiprogrammis olid peaettekanded Raivo Kelomehelt (Eesti Kunstiakadeemia) ja Peter Grzybekilt (Grazi Ülikool, Austria), neli ettekandepaneeli, tööpajad Moses Boudouridese (Patrase Ülikool, Kreeka) ja Peter Grzybekiga ning Eesti Digitaalhumanitaaria Seltsi koosolek (vt http://www.folklore.ee/dh/en/dhe_2016/).

17. ja 18. oktoobril korraldasid kirjandusmuuseumi folkloristika osakond ja Eesti-uuringute Tippkeskus Anneli Barani eestvõttel ja Eesti Kultuurkapitali toel muuseumis rahvusvahelise seminari “Prospects and Perspectives of Meteorological Paremiology”. Esmakordselt Eestis aset leidnud seminari tähelepanu keskmes olid ilmastiku ja loodusega seotud traditsioonilised poetilised tekstid nagu vanasõnad, kõnekäänud, ended (rahvusvahelises terminoloogias *weather lore* ja *weather wisdom*). Esinesid Peter Grzybek (University of Graz, *Weather predictions in a theoretical framework*); Tatjana Nikitina (Pihkva Ülikool, *Лексикографическая разработка народных примет: проблемы и перспективы*); Elena Rogaleva (Pihkva ülikool, *Приемы и методы учебной репрезентации примет в начальной школе*); Anželika Šteingolde (Tartu Ülikool, *Следы орнитомантии в русских паремиях*); Caroline Wieland (Grazi ülikool, *Toponymical aspects of traditional Russian weather predictions*); Jan Poredoš (Grazi ülikool, *Gender-specific aspects of saints in weather predictions*); Mait Sepp (Tartu Ülikool, *Estonian weather proverbs from the point of view of climatology: challenges and opportunities*) ja Anneli Baran (Eesti Kirjandusmuuseum, *On regionality-aspect in predictions – on the example of Estonian weather paremais*).

17. oktoobrist 26. oktoobrini 2016 toimus USAs Miamis Ameerika Folkloori Seltsi ja Rahvusvahelise Rahvajuttude Uurimise Seltsi (ISFNR) ühiskonverents “Unfinished Stories: Folklife and Folk Narrative at the Gateway to the Future”, millest võtsid osa paljud Eesti folkloristid. Folkloristika osakonnast osalesid konverentsil Mare Kõiva paneelis “How Continuous Are Belief Narratives?” ettekandega “One Man’s Network of Dream Narratives” (India usundilised jutud), Eda Kalmre paneelis “Beliefs in Discussion: Considering Conspiracy Theories and Other Firmly-Believed Narratives” ettekandega “Baby Carrots and Salad Rinsing: Commercial Legends and Rumors in Estonian Consumer Society” ja Piret Voolaid paneelis “Funny or Not? Humor and its Limitations” ettekandega “From the Mouths of Babes: Written Narratives Based on Children’s Funny Sayings in the View of Linguistic Theories of Humor”.

M. Kõiva osales BNN juhtkomitee nõupidamisel (ühiskonverentsid, reglement, edasine praktiline tegevus) ja BNN komitee avatud töökoosolekul. M. Kõiva ja P. Voolaid osalesid ISFNR töörühma “Internet and data bases” juhtkomitee koosolekul ja tutvustasid Eesti andmebaase.

18.–30. oktoobrini viibis Renata Sõukand etnobotaanilistel välitöödel Ukrainas.

22. oktoobril pidas Raivo Kalle Kuku raadios “Ilmaparandaja” saates loengu rubriigis “Taimetaip”.

26. oktoobrist 27. novembrini osalesid osakonna töös hõimuprogrammi “Mütoloogilised tegelased läänemeresooe (eesti) ja permi (udmurdi) traditsioonide näitel: ajalugu ja tänapäev“ raames Galina Gluhova, Tatjana Vladõkina ja Tatjana Panina Udmurtiast.

27. oktoobril esines Piret Voolaid Tartus Eesti Rahvapärimuse Kooli mardi- ja kadripäeva kombestiku koolitusel loenguga “Eesti mõistatuste alaliigid ja allikad. Mõistatamine kadri- ja mardipäeva kombestikust”.

27. oktoobril esines Liisi Laineste Rahvusraamatukogus kultuurinädala avalikul arutelul, mida korraldas ja modereeris väljaanne *Müürileht* ja mille teemaks oli “Nalja ei saagi või?” (Vt <http://www.nlib.ee/neljapaev-27-oktoober/>.)

3. novembril toimus Raivo Kallel vestlusõhtu lugejatega Lääne-Nigula vallas Taebla raamatukogus.

12. novembril pidas Raivo Kalle Kuku raadios “Ilmaparandaja” saates loengu rubriigis “Taimetaip”.

11. novembril toimus Poola TA koostööprojekti “Communication styles: Developing a cross-cultural theoretical and methodological framework” raames seminar, kus arutati argisuhtluse uurimise projekti koos Tiit Hennoste töörühmaga Tartu Ülikoolist. Ettekannetega osalesid Tiit Hennoste, Kirsi Laanesoo ja Andriela Rääbis Tartu Ülikoolist, Anna Rewis-Letkowska Krosno kolledžist ja Władysław Chłopicki Jagiellonia ülikoolist ning Liisi Laineste Eesti Kirjandusmuuseumist. Lisa: <http://www.folklore.ee/ri/fo/koostoo/poola/news.html>.

13. novembril rääkis Mare Kõiva Eesti Raadio keelesaates lemmikloomade nimedest.

17. ja 18. novembril toimus Jäneda mõisas humanitaarteaduste doktorantidele suunatud rahvusvaheline sügiskool “Dialogid subkultuuridega”, mille raames vaadeldi subkultuuride defineerimist ja uurimist erinevate teadusvaldkondade ja ka subkultuuride esindajate endi vaatenurgast. Peakorraldaja oli folkloristika osakonna teadur Reet Hiiemäe, ettekandega “Grafiti – teekond subkultuurist peavoolu” esines folkloristika osakonna vanemteadur Piret Voolaid, teadustulemuste publitseerimise teemalise paneeli korraldasid osakonna juhtivteadur Mare Kõiva ja teadur Reet Hiiemäe.

23. novembrist 5. detsembrini osalesid Mare Kõiva ja Andres Kuperjanov Eesti-Bulgaaria ühisprojekti “Balkan and Baltic Holiness – Modern Religiosity and National Identity” raames Sofias korralistel teadusuuringutel, tehes välüküsitlusi Plovdivi ümbruses.

1. ja 2. detsembril toimus Eesti Rahva Muuseumis lasteaiadõpetajate eesti keele õppeseminar “Naer ja nutt on kaksikvennad” (<http://folklore.ee/kp/lp/2016>), mille keskmes olid eesti keel ja emotsioonid, tunnete mitmekülgsed väljendusviisid emakeeles. Põhikorraldajate hulka kuulus FO vanemteadur Piret Voolaid, seminaril esinesid ettekannetega FO teadlased Liisi Laineste (Mis tuleb pika ilu peale? Huumor kollektiivis), Piret Voolaid (Siin lasteaias on kõik sõbrased: Laste naljakad ütlused kui emotsionaalne rühmapärimus) ja Reet Hiiemäe (Zombid, tulnukad ja Slenderman: üleloomulikud olendid tänapäeva laste pärimuses).

4.–13. detsembrini osales osakonna töös Eesti-Bulgaaria projekti raames Ekaterina Anastasova.

10.–14. detsembrini osales osakonna töös Eesti-Bulgaaria projekti raames Zurab Japua.

Teisipäevaseminarid

13. septembril pidas sügissemestri avaettekande Egge Kulbok-Lattik: “Seltsimajast rahvamajaks. Eesti kultuuripoliitika ajaloolisi arengujooni”. Interdistsiplinaarne ühiskonnauurimus avas kultuuripoliitika spetsiifilisi tahke, paigutudes mõnevõrra eemale Eesti tavapärase kultuuriteaduste fookusest.

11. oktoobril jagasid Ave Goršič, Liina Saarlo ja Liisi Laineste muljeid digitaalsele humanitaariale ja folkloristikale suunatud konverentsidest. 11.–16. juulini oli Krakovis konverents “Digital Humanities” ning 14.–16. septembrini Riias “Towards Digital Folkloristics: research perspectives • archival praxis • ethical challenges”.

25. oktoobril rääkis Aleksey Arzamazov udmurdi kirjandusest folkloorsetes ja mütolooilistes projektsioonides. Vaatluse all olid udmurdi kirjanduse ja traditsioonilise kultuuri seosed: mütolooia mõju(d) udmurdi nüüdiskirjandusele, kirjandusliku müütiloome psühholoogia, udmurdi kirjanduse folkloorne pealis- ja süvastruktuur, udmurdi mütolooia- ja rahvaluuletosauruse ning kirjanduse seosed.

8. novembri seminar oli pühendatud kirjandusmuuseumi folkloristika osakonna ja Eesti Rahvaluule Arhiivi andmebaaside struktuuri ning metaandmete sarnasuste ja erinevuste vaagimisele. Põhiettekandega esines Olga Ivaškevitš. Sõna said andmebaaside tegijad ja haldajad.

Asta Niinemets

Tartu Ülikooli eesti ja võrdleva rahvaluule osakonnas

9.–23. septembrini pidas külalisõppejõud dr Dmitriy Antonov (Venemaa Riiklik Humanitaarülikool, Moskva) ingliskeelse loengukursuse “Ikoonid ja vagadus vene traditsioonis”.

Septembrist detsembrini pidas Anastasiya Astapova (Tartu Ülikool) ingliskeelse loengukursuse “Poliitiline folkloor ja rahvuslus”.

14. septembril pidas dr Valentina Punzi (Napoli ülikool “L’Orientale”) loengu “Offerings for the mountain gods: changing ritual practices and contexts in Tibetan Buddhism”.

28. septembril pidas prof Terry Gunnell (Islandi Ülikool) loengu “The Creation of National Culture in Iceland and the Figure of the Fjallakona”.

27. oktoobril toimus Akadeemilise Rahvaluule Seltsi konverents “Välitööd ja konfliktid”.

9. novembril pidas prof Frank J. Korom (Bostoni Ülikool) loengu “Folk Art and Globalization: An Example from West Bengal” (Rahvakunst ja globaliseerumine: Lääne-Bengali näide).

14.–16. novembrini pidas külalisõppejõud dr Frog (Helsingi ülikool, Soome) ingliskeelse valikkursuse “Müüdidiskursus: mütoloogia sotsiaalses praktikas”.

16. novembril näidati orientalistika seminaris antropoloogilist filmi Indiast: “Ghora: Waiting for the Goddess” (Ghora: oodates jumalannat, autorid Irene Majo Garigliano (Centre d’Études Himalayennes (CNRS), Villejuif) ja Alessandro Cartosio (sõltumatu filmitegija)).

Filmile eelnes TÜ folkloristika professori Ülo Valgu sissejuhatav loeng “Jumalanna Kāmākhyā Kirde-India kohapärimuses ja rituaalides”.

22. ja 23. novembril sümposion “Mütoloogia, diskursus ja autoriteet: retrospektiivsed meetodid kultuuriuuringutes”.

Liilia Laaneman

NEWS IN BRIEF

In memoriam

Erna Tampere (November 20, 1919 – September 3, 2016)

Birthday greetings!

Rutt Hinrikus (70), Paul Hagu (70), Juri Berezkin (70), Mikk Sarv (65), Monika Kropej (60), Urmas Sutrop (60), Aado Lintrop (60), Diane Goldstein (60), Tatiana Minniyakhmetova (55), Virve Sarapik (55), Kadri Tamm (55), Kristi Metste (55), Ell Vahtramäe (50), Risto Järv (45), Piret Voolaid (45), Raivo Kalle (40), Nikolay Kuznetsov (40), Katre Kikas (35).

Doctoral dissertation emitting good energy

On June 10, 2016, Kristel Kirvari defended her doctoral dissertation titled “Dowsing as a link between natural and supernatural: Folkloristic reflections on water veins, Earth radiation and dowsing practice” at the University of Tartu. An overview by Mare Kalda is available in English in Vol. 66 of *Folklore: Electronic Journal of Folklore*, at <http://www.folklore.ee/folklore/vol66/n02.pdf>.

Thirty-three presentations on contemporary legends

The 34th conference of the International Society for Contemporary Legend Research was held in Tallinn from June 28 to July 2, 2016. An overview by Mare Kalda is available in English in Vol. 66 of *Folklore: Electronic Journal of Folklore*, at <http://www.folklore.ee/folklore/vol66/n03.pdf>.

Ethnobotanist Renata Sõukand is the first Estonian scholar in the field of humanities to win the most prestigious grant in Europe

In September, the European Research Council announced the Starting Grant holders for 2016. The most prestigious European Starting Grant of nearly 1.5 million euro was given to Renata Sõukand, ethnobotanist of the Estonian Literary Museum.

The Centre of Excellence in Estonian Studies led by the Estonian Literary Museum started work

In February 2016, nine centres of excellence were established in Estonia. In the field of humanities, the Centre of Excellence in Estonian Studies (CEES), administered by the Estonian Literary Museum, won the grant of the European Regional Development Fund of the European Union for 2016–2023. The centre is led by Mare Kõiva, leading researcher of the Department of Folkloristics at the Literary Museum, and it brings together fifteen personal and institutional research groups.

An overview is given by Piret Voolaid.

Calendar

A brief summary of the events of Estonian folklorists from July to December 2016.